

DRŽAVNI ZBOR REPUBLIKE SLOVENIJE
Cveta Zalokar Oražem

Gospod France Cukjati
predsednik Državnega zbora

Ljubljana, 3. april 2008

Na podlagi 88. člena Ustave Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 33/91-I, 42/97, 66/00, 24/03, 69/04 in 68/06), 19. člena Zakona o poslancih (Uradni list RS, št. 48/92, 15/94, 19/94, 44/94, 123/04 in 90/05) ter 114. člena Poslovnika Državnega zbora Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 35/02, 60/04 in 64/07) vlagam

- **PREDLOG ZAKONA O ZAČASNI PREPOVEDI PRIDELAVE GENSKO
SPREMENJENIH RASTLIN**

ki vam ga pošiljam v obravnavo na podlagi 114. člena poslovnika Državnega zbora.

Cveta Zalokar Oražem

PREDLOG ZAKONA
O ZAČASNI PREPOVEDI PRIDELAVE GENSKO SPREMENJENIH RASTLIN

I. UVOD

I. Ocena stanja in razlogi za sprejem zakona

Zakon o ravnanju z gensko spremenjenimi organizmi je Državni zbor Republike Slovenije sprejel spomladi leta 2002. Ureja področje ravnanja z gensko spremenjenimi organizmi (GSO) in določa ukrepe za preprečevanje in zmanjševanje možnih škodljivih vplivov na okolje, zlasti v zvezi z ohranjanjem biotske raznovrstnosti, in negativnih posledic na zdravje ljudi, do katerih bi lahko prišlo pri delu z GSO v zaprtih sistemih, namernem sproščanju GSO v okolje in dajanju GSO in izdelkov, ki so sestavljeni iz GSO ali jih vsebujejo, na trg.

Zaradi uskladitve z Uredbo 1946/2003 o čezmejnem gibanju GSO so bile s spremembo zakona leta 2004 spremenjene določbe, ki se nanašajo na uvoz in izvoz GSO ter izdelkov z vsebnostjo GSO. Po Direktivi 2001/18/ES se uvoz GSO ter izdelkov na območje Evropske skupnosti šteje za dajanje na trg. Zaradi tega se lahko na območje Evropske skupnosti uvažajo le izdelki, ki izpolnjujejo vse zahteve, predpisane za dajanje izdelkov na trg, in posebne določbe o uvozu v ZRGSO niso potrebne.

Uredba 1946/2003 od držav članic EU tudi zahteva sprejem ukrepov v zvezi s preprečevanjem nenamernega širjenja GSO prek meja kot posledice sproščanja v okolje in v zvezi z obveščanjem in sodelovanjem držav pri odpravljanju posledic. Zato so bile dopolnjene določbe ZRGSO, ki sicer že določajo ukrepe za preprečevanje nenamernega širjenja GSO v okolje, glede obveščanja drugih držav članic EU in sodelovanja z njimi v takem primeru.

Zaradi uskladitve z Uredbo 1830/2003 o sledljivosti in označevanju GSO ter sledljivosti živilskih izdelkov in izdelkov za krmo, proizvedenih iz GSO, in spremembah Direktive 2001/18 so bile v isti noveli zakona spremenjene in dopolnjene določbe zakona, ki urejajo označevanje izdelkov.

Zaradi uskladitve z Direktivo 2001/18/ES so dopolnjene tudi tiste določbe zakona, ki urejajo postopek izdaje dovoljenja za namerno sproščanje GSO v okolje, saj je v direktivi neposredno urejeno sodelovanje držav članic in pristojnega organa EU v tem postopku. Ministrstvo, pristojno za varstvo okolja, mora kot pristojni organ za odločitev o dovoljenju povzete prijave za dovoljenje posredovati pristojnemu organu EU, da ga razpošlje drugim državam članicam. Če druge države članice v določenem roku sporočijo pripombe, jih mora ministrstvo proučiti in se do njih v odločbi o dovoljenju tudi opredeliti. Prav tako je treba urediti tudi način vključevanja ministrstva, pristojnega za varstvo okolja, v postopek dovoljevanja namernega sproščanja GSO v okolje v drugi državi članici EU.

V poglavju zakona, ki se nanaša na namerno sproščanje GSO v okolje, so dodane določbe, ki dajejo pravno podlago, da lahko ministrstvo, pristojno za varstvo okolja, pristojnemu organu EU predloži predlog za uveljavitev prilagojenega postopka za pridobitev dovoljenja za namerno sproščanje GSO v okolje. Uveljavitev prilagojenega postopka se lahko predlaga, če so pri sproščanju določenih GSO v določene ekosisteme dosežene zadostne izkušnje in ti GSO izpolnjujejo posebna merila, ki jih predpiše Vlada Republike Slovenije. Določbe dajejo ministru, pristojnemu za varstvo okolja, tudi pristojnost, da s predpisom potrdi prilagojeni postopek, potrjen na ravni EU, če se tako odloči.

Po poročilih neodvisnih organizacij je sprejeta zakonodaja v evropskem prostoru še vedno nezadostno urejena, saj ne zagotavlja preprečevanja onesnaževanja z GSO.

Slovenija leži na ozemlju z nadpovprečno visoko stopnjo biotske raznovrstnosti, kar je potrdila tudi Evropska unija, ki je 35 % slovenskega ozemlja razglasila za območje Nature 2000. Biotsko raznolikosti je nujno potrebno varovati in ohranjati. To pa lahko storimo ravno z uveljavitvijo ekološke in socialne funkcije kmetijstva (tudi eden izmed ciljev Strategije ohranjanja biotske raznolikosti).

Poleg biotske raznolikosti je značilnost Slovenije tudi razdrobljenost in majhnost kmetij. Ravno zaradi te značilnosti strukture slovenskega prostora je možnost soobstoja konvencionalnega, integriranega in ekološkega kmetijstva ob gojenju gensko spremenjenih rastlin nična oziroma je ni, če se upošteva ločitvena razdalja pri uvajanju nekaterih poljščin kot tudi s t. im. varovalnimi pasovi. Izsledki študije L. Rozmana in S. Gomboca z Biotehniške fakultete v Ljubljani (Ocena sprejemljivosti potencialno škodljivih vplivov pri sproščanju bt koruze v okolje. Biotehniška fakulteta v Ljubljani, januar 2002) to potrjujejo: *"Uvajanje Bt koruze v Sloveniji bi bilo z ekonomskega vidika upravičeno edino v Vipavski dolini, kjer koruzna vešča razvije 2 generaciji letno. Ker pa so na tem območju površine s koruzo zelo majhne, je ekonomika uvajanja vprašljiva. Ob uvajanju Bt koruze v Slovenijo obstaja precejšnja verjetnost skrižanja Bt koruze z domačimi populacijami trdink, ki jih kmetovalci sejejo za lastno rabo in ljudsko prehrano. Zaradi razdrobljenosti slovenskih njiv je to za naše razmere še največje tveganje, saj bi izgubili domače sorte in bi se zmanjšala genska raznolikost slovenske koruze. ker je sproščanje GSR v okolje lahko ireverzibilen proces, je remediacijo težko oz. nemogoče izvesti."*

Težko, skoraj nemogoče je določiti varovalne pasove oz. izolacije posevkov GSO, saj je težko opredeliti domet cvetnega prahu kot tudi drugih okoljskih dejavnikov. Mnenja strokovnjakov glede ustreznih razdalj za posamezne vrste si niso enotna, v Sloveniji pa je zaradi medsebojne bližine njiv velika verjetnost kontaminacije posevkov, ker bi bilo nemogoče vzpostaviti "nepropustna" vzporedna sistema spravila, shranjevanja in predelave.

Strategija razvoja slovenskega kmetijstva kot perspektivno opredeljuje prav splošno usmerjenost slovenskega kmetijstva k okolju bolj prijaznemu kmetovanju. Prav tako Program razvoja podeželja 2007- 2013 kaže na to, da se Slovenija usmerja v kmetijstvo, ki temelji na varovanju okolja in ohranjanju biotske raznolikosti. Vlada Republike Slovenije je leta 2005 sprejela Akcijski

načrt razvoja ekološkega kmetijstva v Sloveniji do leta 2015, po katerem naj bi se do leta 2015 obseg ekološke pridelave povečal na 20 % vseh kmetijskih zemljišč. Uporaba GSO v ekološki pridelavi in predelavi v skladu z zakonodajo EU in mednarodnimi standardi pa ni dovoljena.

Trenutno je v pripravi in v čakanju na notifikacijo na organih Evropske komisije predlog Zakona o soobstoju gensko spremenjenih rastlin z ostalimi kmetijskimi rastlinami, ki naj bi urejal gojenje gensko spremenjenih organizmov v komercialne namene, zato področje vnosa in gojenja gensko spremenjenih rastlin v Sloveniji še ni dokončno pravno urejeno.

2. Načela, cilji in poglobitve rešitve

Temelječ na splošni usmerjenosti slovenskega kmetijstva k okolju bolj prijaznemu kmetovanju, je potrebno zavarovati in ohraniti biotsko raznolikost ter omogočiti pogoje za nadaljnje povečanje obsega ekološke pridelave v skladu z Akcijskim načrtom razvoja ekološkega kmetijstva v Sloveniji do leta 2015.

Ne glede na veljavnost Zakona o ravnanju z gensko spremenjenimi organizmi (Uradni list RS 23/2005) je cilj predloga zakona o začasni prepovedi pridelave gensko spremenjenih rastlin onemogočiti oziroma preprečiti pridelavo gensko spremenjenih rastlin v okolje v obdobju do sprejetja primerne zakona o soobstoju gensko spremenjenih rastlin z ostalimi kmetijskimi rastlinami. Ob tem prepoved ne velja za izvajanje znanstvenih poskusov na prostem pod pogoji, ki jih določajo predpisi o ravnanju z gensko spremenjenimi organizmi.

Predlog zakona določa začasno prepoved pridelave gensko spremenjenih rastlin v okolje v obdobju do sprejetja primerne zakona o soobstoju gensko spremenjenih rastlin z ostalimi kmetijskimi rastlinami. Tako želimo preprečiti negativne posledice gojenja GSO in morebitne kontaminacije posevkov ter varovati in ohranjati za Slovenijo značilno biotsko raznovrstnost.

3. Ocena finančnih posledic predloga zakona

a) Finančne posledice za državni proračun in za druga javna finančna sredstva

Sprejem predloga zakona nima novih finančnih posledic za državni proračun in za druga javna finančna sredstva.

b) Navedba, da so sredstva za izvajanje zakona v državnem proračunu zagotovljena

Za izvajanje zakona ni treba zagotoviti dodatnih sredstev iz proračuna Republike Slovenije.

4. Prikaz ureditve v drugih pravnih sistemih in prilagojenost ureditve pravu EU

a) Prikaz ureditve v drugih pravnih sistemih

Junija 1999 so se okoljski ministri EU Danske, Grčije, Francije, Italije, Luksemburga ter Avstrije, Belgije, Finske, Nemčije, Nizozemske, Španije, Švedske odločili za vzpostavitev moratorija na gojenje GSO. Ob uveljavitvi novega strožjega zakonodajnega okvira za GSO in GS hrano in krmo januarja 2004 je bil moratorij na gojenje GSO končan. Po letu 2005 pa so bile v EU sprejete še 4 nacionalne prepovedi, Poljska pa je celo prepovedala registracijo vseh gensko spremenjenih sort.

Švica

Ne glede na to, da Švica ni članica evropske unije, je pomembno izpostaviti, da je na podlagi referendumске odločitve v tej državi uzakonjen 5-letni moratorij na uporabo GS-rastlin in živali za trg.

Nemčija

Februarja 2000 je nemško Zvezno ministrstvo za zdravje prepovedalo uvoz GS- koruze Bt176 in tako preprečilo odobritev prve GS koruze za gojenje. Kot razlog so izpostavili prisotnost označevalnega gena, odpornega na antibiotik, ki bi lahko povzročil dodatna tveganja. Leta 2003 sta Ministrstvo za okolje in zvezna agencija za ohranitev narave ovrednotila status območij brez GSO, ki so nastala med skupinami kmetov, občin in cerkva. V letih 2004 in 2006 je zvezna agencija odobrila financiranje projekta v podporo ustanavljanju območij na prostovoljni osnovi kot sredstva za zagotovitev soobstoja kmetijstva z GSO in brez GSO ter za zavarovanje biotske raznolikosti v ekološko občutljivih območjih in v njihovi okolici.

Konec 2006 je 67 občin in okrožij v Nemčiji sprejelo resolucijo o območjih brez GSO, tako da je velikost kmetijskih zemljišč v uporabi v regijah brez GSO narasla na skoraj 1 milijon hektarov.

Avstrija

V Avstriji je januarja 2002 v veljavo stopila uredba, ki za semena ne dovoljuje kontaminacije z GSO (t. im. ničelna kontaminacija), s katero želijo v Avstriji zagotoviti, da se GSO ne bodo nenadzorovano širili v okolje prek semenskega materiala.

Vseh 9 avstrijskih zveznih dežel je razglasilo svojo namero, da ostanejo brez GSO, s čimer je Avstrija postala tretja država brez GSO v Evropi.

Belgija

V Belgiji se je 39 skupnosti v Flandriji in 81 občin v Valoniji razglasilo za območje brez GSO.

Poljska

Na Poljskem se je vseh 16 pokrajin proglasilo za območja brez GSO.

Italija

V Italiji se je do sedaj 1.806 občin razglasilo za območja brez GSO, kar pomeni, da je skoraj 80 % italijanskega kmetijskega območja že razglašeno za območje brez GSO.

Madžarska

Madžarska je leta 2006, podobno kot Grčija in Poljska, zakonsko zamrznila uporabljanje GS koruze vrste MON810, kar sta z glasovanjem potrdila Evropski parlament in Okoljski svet, kljub ostremu nasprotovanju Komisije in Evropske agencije za varno hrano. Trenutno je v EU prepovedanih 11 gensko spremenjenih organizmov, in sicer v Franciji, Nemčiji, Avstriji in Luksemburgu, pa tudi Grčiji, na Madžarskem in Poljskem.

Francija

Oktober 2007 je francoski predsednik Sarkozy ob predstavitvi sklepov okoljske konference napovedal opustitev oziroma moratorij na gojenje gensko spremenjenih organizmov.

b) Prikaz prilagojenosti predlagane ureditve pravu evropske unije

Sprejete uredbe in direktive na področju gensko spremenjenih organizmov:

Uredba 1946/2003 o čezmejnem gibanju GSO.

Uredbo 1830/2003 o sledljivosti in označevanju GSO ter sledljivosti živilskih izdelkov in izdelkov za krmo, proizvedenih iz GSO.

Direktiva 2001/18/ES o namernem sproščanju gensko spremenjenih organizmov v okolje.

Omenjena zakonodaja omogoča državam članicam, da sprejmejo vse potrebne ukrepe za preprečitev GSO v običajnih ali ekoloških poljščinah, kar pomeni, da lahko posamezne države članice s strogo zakonodajo o soobstoju gensko spremenjenih organizmov z ostalimi kmetijskimi rastlinami omejijo nevarnost okuževanja, kar na nekaterih območjih dejansko pomeni popolno prepoved gojenja GSO. Država članica se lahko sklicujoč se na Direktivo [2001/18/ES](#) odloči prepovedati gensko spremenjeno poljščino.

5. Druge posledice, ki jih bo imel sprejem zakona

Zakon ne bo imel drugih posledic.

II. BESEDILO ČLENOV

1. člen

Ta zakon določa začasno prepoved pridelovanja gensko spremenjenih kmetijskih rastlin oziroma pridelkov.

2. člen

Ne glede na določbe predpisov, ki urejajo gensko spremenjene organizme, je na območju Republike Slovenije do uveljavitve predpisov, ki bodo urejali soobstoj gensko spremenjenih rastlin z ostalimi gensko nespremenjenimi kmetijskimi rastlinami, prepovedano pridelovanje gensko spremenjenih kmetijskih rastlin.

Ne glede na določbo iz prejšnjega odstavka prepoved ne velja za izvajanje znanstvenih poskusov na prostem pod pogoji, ki jih določajo predpisi o ravnanju z gensko spremenjenimi organizmi.

3. člen

Ta zakon začne veljati 15. dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.

III. OBRAZLOŽITEV ČLENOV

K 1. členu

V 1. členu se določa namen zakona.

K 2.. členu

Določa se obdobje prepovedi pridelave gensko spremenjenih rastlin v okolje in sicer do uveljavitve predpisov, ki bodo urejali soobstoj gensko spremenjenih rastlin z ostalimi kmetijskimi rastlinami.

Ta prepoved je namenjena izključno pridelavi gensko spremenjenih rastlin, dopušča pa se izvajanje znanstvenih poskusov na testnih poljih.

K 3. členu

Določena je veljavnost tega zakon, in sicer začne veljati petnajsti dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.